

ACC. N:R M. 12770:1-8.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Offilia Löcherberg, Lanna*
Härad: *Västbo* Berättare: " " "
Socken: *Bredaryd* Berättarens yrke: *småbr. hustru*
Uppteckningsår: *1953* Född år *1881* i *Bredaryd*

Ordspråk och talisätt. s. 1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ordtyräk och falsäta. Lura barn, och små bekym-
mer, stora barn och stora bekymmer. Då ä möst (mycket)
en kan få höra innan öronen (örönan) falla ä. (av)
Då låte sa gubben Frampa i klaveret. Då ä möst
en kan få se innan öjnan (ögon) falla ur.
Tjuven tro att var man stjal, och hvar en ingen ärlig är
Låte en liten välsignade bit, än ett stort förbannat sty-
cke. Du som förs) svärja för ljunga. Då blir inga
böer ä dä skinnat. (misslyckande, ex. p. fiskeri.)
En kan inte schwaja att som ä löst (ludet)
Går la ann om då bara fins vitt, Te ovet (häftig)
När musen ä mäti, så är mjölit bast (best)
Skatta inte på mören, då kan gå åt hökarövan innan
koälken. Låt inte snälheten, bedra visheten. Styvheten
ä inte kund för ro skull, dess kulla. En skilling då,
och en då, gör snart en dalen. Lyckans hjul kulla,
de nedre lötens (del av ytterringen) komma upp e
1 Du som har musnatåja, så har en hämnatåja (äter
fort arbetar arbetar fort)

Tjoga och Fäntsa kan ingen kränka. Tjoge jag, har jag
 ingenting sagt. Tjog min mun för du rockor. Unga
 ungdom och visdom följer inte åt. Bättre brödlös än
 sådlös. Bättre fämma i bäcken än i år. Mörkens
 görning ä dagens skam. Av skadan blir man vis, men
 inte klok. Har du ett helt finger att binda om, så sviker
 det inte. Har du baklat, kan du gata. (tala runt ut)
 En ska inte vänta många marker talg, av en träbock.
 Loven (löfte) ä god, men hålen, (infrin) ä bättre.
 Kommer da kommer kä. Den daen, den sorgen.
 När katten är borta dansa rättorna på bordet. Borta
 bra, hemma bäst. Så dum, som Gud är vis. På sig
 själv känner man andra. Spotta i kälan, och sen åt upp
 den. (jörsvädd friare tar tillväder). Galna katter får rivet
 skinn, och får lika på tre fötter hem. Gamla katter
 vill lapa mä. Om inte "om" hadde varit, (varit) hadde
 kärningen tätt håren. Det vet ingen var håren har sin
 gång, så kärningen satte snokan i uggen.

Åter en se inte mätte, så släcka en se inte mätte.
 En behöver inte gå över ån ätte vatten.
 Kort alla Tering, så ä dä skams gersing, e Det ä
 ingen brot i spelt, Otur i spel, Tur i kärlike.
 När möa ä störst, ä hjälpen värstast e Den illa gör
 han illa far. Frukta Gud och redligt vandra, sköt dig
 sjela, och skit i andra e Det ska böjas i Tid det som
 krokigt ska bli, Böj viljan man kon är grön, bli kon
 båd paver och skön e Den som ger åt de fattiga, lämnar åt
 vär Berse e I nöden provar man vännen e Tala inte
 om alt du vet, man vet vad du se. (säger) Det ä inte
 ens skull att två frätta e Ingen vet var skon klän-
 nar, utan den som har den e Kaka söker muska,
 ä gull/d) gifte troll e Gift de bröppling, så hoppas
 du inte. Der som är gersing, så är der betgning.
 En måste krypa, innan en kungä. Toru de gamla
 sjunga, så kvittra de unga. Därf växa intte vito ä
 väggas på en gång e Alla bota du som ingen kurt vet.

Den getane blir bunden, den gnave (gnager) hon &
 Den som inte si upp mä öjnan, (ögon), får si upp mä
 pöngen & Den ens dö, den andras brö & Den som köper
 alt va en si, få sälja alt va en ha & Utav barn och stolla,
 får en veta sanningen. Hurma och präste, förtjana
 födan mä munnen & När sola går i väst, ä den late
 som bäst. Morgonstund har guld i mun & Små barn och
 fattiga vänner, ska du inte förakta. Gåvor och gungävor
 varar vänner långt. Den ens äran gör den andra fal.
 Hvar du fatt skam i båten, så ro i land mä gånsläten.
 Då ä kätte ge husnen en bit, än släs mä en & Nöden
 körs husnen i vänn (band). Nya kätte (katt) ropa allt
 kant. Tomma tunnor skänkla mest & Flygande kråka får
 något, kiltande får intet. Den stenen som flyttas ofta, mossas
 inte & För ärliga, kan du komma djerviga. Som du är kläs
 blir du hädd & Den som gapar efter mycket mister ofta
 hela stycket & Ju längre en leve, ju bajare bli en! Inte
 för gammal te ä bli skorvig. Var sur, har sin se(d).

Då ä' inte lönt, kosta krut på döa höka. Ont krut förgår
 inte så lätt. Gamla käva gå inte lätt i saxa. I då loqvätta
 vattnet gå de största fiskarna. Lova runt, ä' hålla fust.
 Lom du kopa i skogen får du var igen. Props inte huj
 förn du ä' över bäcken. Stora ord, o' fett fläck fastna
 inte i balsam. Skit i en slöcka, här ä' väl fler igen.
 En olycka kommer sålvan ensam. Det blir inte hors
 ä' en trä. Högfärd går före fell. När högfärd är i
 stävan, är felst i förstun. Om du vill önska din nästa
 ont, så du önska henne bli högfärdig. Större skepp
 har gått i sank, än en vällingaflyta i bötta.
 När alla sprotta på en stam, blir den snart rot.
 Då ä' godt ä' kliaa der gorsgärn (stängsel) är löve
 (låg) (orätvise mot förvarlös). Rött här ä' ajna
 bukka, väss på djovlamark. En enveten, och
 en förveten, så ä' då snart gjort. Den som ä' mä
 när honungen slickas, så (ka) va mä, när bisma
 steckas. Slipp inte skam i kyrkan, då tätter han se snart på alta
 bete

Den som tar herrar för stalldräng, får brutna hästar.
 Den pira och dräng lita på, kan snart få ifrå gärna gå.
 Gjalv är god dräng. Bonnen skräppa inte mä kornet
 fören axet är fullt. Bocken vet atthar har korn.
 De dumaste bönnarna, har den största jorpsärena.
 Jorpsär skäms, men inte bönnerna. Det ä inte alltid
 böns, som bli lyssade. Gärboa byta sällan hästar.
 Det är alltid mycket plott, i annans gryta.
 Bonnabruk är för mångaen lyvt. Klä inte ä di
 fören du har lagt de. När brukbar är tom bifas
 hästarna. Ingen gröt ä grina åt. (Tillkännavarning)
 En som äter sin gröt och grinar. (skattar) (nöjd betätn)
 Läga sanningen, kan en göra te en inte får låna hus.
 Inte sett mer än mors gryta koka. Det är viljan som fattas.
 Där det finns en vilja, finns en väg. Sedan lädr ska
 sådan smörja ha. (ta i upptukteln). Läsa lösser
 av syndaren. Tia (tidu) byta om skinn. När ja fått mitt
 ä väl dä, ä nästan sitt, och nätt dä, dä ä ja nöjd.

Talensätt. Om den det lyet för i kyrkan, så det att
de samlat utför predikstolstrappan, och brudet brenn.
De som gifte sig satte fötterna ^{under} eget bord.

När en ä fölös (utan mat) så en göra kalas. ä när en
ä realös (utan red) så en ställa te ä bygga. (Till kalas
kom förning skaffning, till bygge fick den som behövde,
virke skog). Länsmannan var älskadt hatad, honom till
sades när någon gick på huset, (V.G.) gått att skjutta
Länsmannan. (eller när någon kräkte av fjlla eller dylikt)
Det kväljer honom, Länsmannan gick förbi. Det är godt och
ha en lag goring gjord, så pojken kom ut far sin, stopp sa
gubben, ja vängde min far bara åt förstun, (konan). Fiderma
förvärras ä du åker ut! Förr va då du ä ja, åt kistan mä va som
va, nu ä då Ni ä ni, stora hus ä ingenting i. Den som börjar
mä en knappsal, slutar mä en silverskal. (varning för stöld)
En keniv så va från Eskilstuna ä en vagn från Skillingary.
ett takstätt (pästjände) av gamla i min barndom, var, att de eldpre
fande bergen (vulkan) var skorstenar från helvete.
Vad gör inte tysken för pengar, ä svensken för en sup.

Östan vind, och käringsträta, börja med storm, och slutar med
våta - Sticka pipan i säck. (tiga) - Detta fick Torpare hos
Käradshövding Lemken lära sig. En av Torpare, snidig, finur-
lig, slog vad om ett halvtop blånvin, med de övriga, att han
skulle säga "Länken" (som H. L. i folkman kallades) mitt i synen
i vittnes närvaro, att han (Torparen) "skitte i eu" - På lördagen
gick han med vittne, in på kontoret, när de gått uträstat, såg
sig och hållaren sökanse omkring, "Va gjorde ja a säcken?"
"Vilken säck, vad hadde du i den?" sa L. "Dä va bara en länk."
"Länken" skitte ja i, "men dä va en sådan kedler säck -
han vann vadet. Och Länke" blev ös i syna kotte dä -
Ritens händ, är ock en händ! - Om slös late personer
sader att de sitter hemma i spinn å kaka kol å kua aska,
å gör inte skäl för saltit i gröten - En gesäk lög i gränt vid
ett vägshål, En annan kom och frågade efter vägen, den förre paka-
de man "shankan" (benet) dor. Förgrömmad sa den senare kan du
visa et så "lat" tempo te, så du ten sader, Torpat dä, pakade
på västapickan - Vi ä alla smålänningar inför vår herre!